

EDWARD SALOMON BERGLUND

* 8.6.1871 † 5.8.1961

Nittioårig och såsom en av de få kvarlevande av den första kretsen av Gillebröder för fyrtio år sedan gick EDWARD SALOMON BERGLUND ur tiden.

Född i Gävle, son till lokomotivföraren Johan Berglund och Brita Maria Sundgren, genomgick han efter privatstudier Falu Bergsskola 1890-91 och var sedan till 1897 anställd som kemist och biträdande ingenjör vid Falu kopparverks svavelsyrafabrik och kopparextraktionsverk. Efter bergsingenjörsexamen år 1900 var han verksam som gruvmätare och ingenjörssassistent vid Grängesbergs gruvfält till 1903 och tillhörde då den senare smått legendariska »Baracken», dvs. de ogifta tjänstemännens krets.

En mera självständig verksamhet som tekniker öppnades när han 1903 anställdes som förvaltare och gruvingenjör i Garpenbergsorten. Redan på 1860-talet hade gruvorna och bruksegendomarna där fått skilda ägare, det gamla kopparverket blev ödelagt 1878 och ännu tidigare hade koppargruvdriften upphört. Ända från denna tid kan gruvhanteringen i Garpenberg sägas ha under många år karakteriserats av en påtaglig instabilitet. När Berglund knöts till orten hade man dock börjat göra allvarliga för-

sök att åter uppliva driften med honom som platschef hos de olika bolag, som drevo rörelse. Det gamla Garpenbergs odalfält hade nyss ånyo påtagits och både anriknings- och smältverk för koppar byggdes. I Ryllshyttefältet hade likväl brytning och anrikning av zinkmalm pågått utan uppehåll sedan 1880-talet och det var då, näst Ämmeberg, den största zinkmalmsproducenten i landet.

Den depression som satte in år 1907 blev katastrofal för orten och medförde ett slut eller åtminstone ett tillfälligt uppehåll för dessa ansatser. Det har t. o. m. sagts att praktiskt taget alla socknens bolag måste gå i konkurs omkr. år 1910. Innan dess hade man likväl hunnit att bl. a. anställa försök med Elmore-metoden, dvs. vad som numera i utvecklad form kallas flotationsanrikning, och som med tiden visade sig vara räddningen för Garpenbergsfältet och många andra komplexa kismalmsförekomster.

Denna för den tekniska ledningen säkerligen otrevliga och påfrestande situation fick för Berglunds del ett slut, när han 1911 anställdes som disponent och överingenjör vid det år 1910 bildade Trollhättans Elektrottermiska AB:s zink- och blysmältverk. Under senare delen av år 1911 ökade detta företag sitt uttag av energi från statens kraftverk till 13 000 kW och drev således en för den tiden ganska stor rörelse. Den elektriska smältmetoden hade, med början i mitten av 1890-talet, framdrivits i stor skala och med stora förhoppningar av Gustaf de Laval, som slutade därmed 1912, men hade, trots allt, icke blivit någon framgång.

Där fanns ett lockande men svårarbetat verksamhetsfält för en intresserad driftchef och Berglund kom nu in i en period, som kännetecknas av försök till förbättringar, vilka avsatte talrika spår i form av patent osv. Den i ugnen förångade zinkmetallens retsamma egenskap att ej fullständigt kondenseras till flytande metall utan delvis bilda ett pulver av små oxiderade zinkdroppar, »poussière», gav mycket huvudbry och försämrade processens ekonomi.

Det var väl närmast förhållandena vid slutet av det första världskriget, vilka voro föga gynnande för det pågående utvecklingsarbetet, som föranledde Berglund att år 1918 mottaga ett förordnande att förestå Kommerskollegii gruvkartekontor, vars ordinarie föreståndare han blev 1920 i samband med utnämning till förste byråingenjör hos Kungl. Kommerskollegium vid dess omorganisation. På denna post kvarstod han till sin avgång med pension år 1937, varunder bl. a. den unika kartsamlingen uppordnades och nykatalogiserades. Samtidigt var han 1918–23 sekreterare hos sta-

tens Malmkommission och 1920–22 ledamot av 1917 års Mineralkommission.

Berglunds förtroget för andra metaller än järn föranledde att han tidvis blev mycket anlitad för utredningar och konsultationer, bl. a. från statens sida år 1916 för speciella uppgifter inom Krigsmaterielkommissionen, och för enskildas räkning. Hans verksamhet förde honom tidvis på långväga resor i Europa, Nordamerika och Västindien.

Malmkommissionens slutbetänkande (1924) innehåller en ingående historisk och teknisk redogörelse rörande Malmtillgångarna i Norrbottens län, författad av Berglund. Vidare har han medarbetat i Uppfinningarnas Bok (1928), De Tekniska Vetenskaperna, bd I (1931) och Nordisk Familjebok (1922–34). Därjämte har han författat en del smärre uppsatser.

Berglund var gift 1:o 1903 med Ingeborg Johanna Holm, f. 1864, d. 1925, barn: Ingeborg Margareta, gift Samsioe, och byrådirektören Nils Knut Edvard, samt 2:o 1939 med Tyra Sofia Söderman, f. 1889, hans medarbetare på Gruvkartekontoret under hela tjänstetiden.

Vår avlidne Gillebroder, som på äldre dagar ej så ofta syntes i vår krets, vars sjunde Länk han tillhörde, efterlämnade minnet av en vänlig och stillsam personlighet, som på senare år framför allt uppehöll förbindelserna med sina kamrater och medarbetare från yngre dagar.

Sancte Örjens Gilles Högtidsdag den 26 april 1962.

Harald Carlborg